

OIKEUSMINISTERIÖN KRIMINAALIPOLIITTISELLE OSASTOLLE

Viite

Oikeusministeriön kriminaalipoliittisen osaston lausuntopyyntö 30.3.2012, Dnro 13/69/20008 koskien yhdyskuntaseuraamustoimikunnan mietintöä

Pohjanmaan syyttäjänvirasto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yhdyskuntaseuraamusten keskittämistä yhteen lakiin on pidettävä kannatettavana. Samoin kuin myös täytäntöpnossa korostettavia tuomitun sosiaalisen selviytymisen edistämistä ja rikoksetoman elämän valmiuksien lisäämistä.

Arviointi- ja lausuntotoiminnan yhtenäistäminen lisää oletettavasti kansalaisten yhdenvertaisuutta.

Sakkopalvelu

Työryhmä on ehdottanut otettavaksi käyttöön sakkopalvelun ehdottoman vankeuden sijasta käytettävänä sakon muuntorangaistuksena. Sakon muuntorangaistus olisi määrättävissä myös rangaistusmääräysmenettelyssä annetun sakon jäädessä maksamatta, jos samanlaiset sakkorikokset toistuvat.

Onko sakkopalvelun käyttöönotto tarkoituksenmukaista työryhmän esittämässä muodossa eli samaan rikoslajiin useamman kerran syyllistyneiden kohdalla? Kohdistuuko se epäoikeudenmukaisella tavalla tietyn tyyppisiä rikoksia tekeviin henkilöihin käytännössä? Eikö tarkoituksenmukaisempaa olisi ulottaa sakkopalvelu kaikkiin sakkorangaistuksiin riippumatta nimikkeestä?

Mietinnön sivulla 162 on todettu, ettei rangaistusmääräysmenettelyssä annettua sakkoa muunnettaisi silloinkaan kun tuomioistuin on tuominnut sen rangaistusvaatimuksen vastustamisen tai asianosaisen suostumuksen puuttumisen vuoksi seuranneessa oikeudenkäynnissä.

Edellä mainittu voi johtaa siihen, että epäilty vastustaa rangaistusvaatimussakkoa vain sen vuoksi, jottei sitä voitaisi muuntaa. Jo tänä päivänä on yksinkertaisia juttuja, joita ei käsitellä rangaistusvaatimusmenettelyssä vain siitä syystä, ettei asianomistaja anna suostumustaan menettelyyn. Jonkinlaisena epäkohtana voidaan pitää sitä, jos asianomainen voi omilla toimillaan tietoisesti vaikuttaa siihen, onko sakko muuntokelpoinen.

Tulkinnanvaraisena on pidettävä muuntamatta jättämisperustetta, jossa todetaan "sakotettu on maksanut huomattavan osan sakosta". Mitä on pidettävä huomattavana osana? On ongelmallista, mikäli kriteerit määritellään näin avoimesti.

Muuntovaatimukset esittävä viranomainen

Esityksessä on lähdetty siitä, että sakonmuuntorangaistuksen ja yhdyskuntaseuraamusten muuntamisen vaatiminen kuuluisivat edelleen syyttäjän tehtäviin. On perusteltua kysyä, onko tarkoituksenmukaista säilyttää tämä menettelytapa. Sakonmuuntojen osaltahan haastamisen suorittaa ulosottoviranomainen tai poliisi ja varsinaisen vaatimuksen käräjäoikeudelle toimittaa syyttäjät. Syyttäjät ei kuitenkaan ole päättänyt haastamisesta, vaan tutkii muunnon edellytykset vasta asiakirjojen tultua hänelle. Käytännössä tässä vaiheessa muuntohaasteissa on havaittavissa erilaisia puutteellisuksia, jotka puolestaan johtavat haasteiden ja käsittelyjen peruuttamisiin sekä uudelleen tiedoksiantoihin.

Johdonmukaisempaa olisi, että haasteen antava viranomainen päättäisi myös muuntovaatimuksen tekemisestä, eikä toimittaisi siten "nurinperin" kuin nykyisessä järjestelmässä. Varsinaisissa rikosasioissa ei toimita siten, että poliisi syyttäjän asiasta lainkaan tietämättä haastaa epäillyn vastaamaan tietynä ajankohtana syytteesen jostain tietystä rikoksesta ilman, että syyttäjä on ensin tehnyt asiassa päätöksen syytteestä. Mahdollisesti oikeusrekisterikeskus taikka ulosottoviranoamainen ilman syyttäjän osuutta olisivat tarkoituksenmukaisia viranomaisia hoitamaan vaatimuksen esittämisen tuomioistuimessa.

Yhdyskuntaseuraamuksien muuntamisessa takaisin vankeudeksi olisi syytä tarkastella sitä, olisiko muuntovaatimuksen tekeminen syytä jättää täytäntöönpanoviranomaisen eli rikosseuraamuslaitoksen tehtäväksi. Käytännössä täytäntöönpanoviranomaisella on tiedossaan vaatimuksen esittämiseksi tarvittavat seikat ja nykyään rikosseuraamuslaitoksen esitykset syyttäjälle ovat hyvin perusteltuja, eikä vaatimuksen esittäminen syyttäjän toimesta tuo asian käsittelyyn lisäarvoa, vaan ehkä päinvastoin viivästyttää prosessia ja johtaa useampikertaisen työn tekemiseen

Sekä sakonmuunto- että yhdyskuntaseuraamuksien muuntoasioissa on kysymys enemmän täytäntöönpanoon kuin rikosvastuun toteuttamiseen kuuluvista tehtävistä. Tähän nähden niitä ei voida pitää syyttäjätöiminnan ydinalueelle kuuluvina toimintoina edes lähtökohtaisesti.

Kokkolassa 5.7.2012

Pohjanmaan syyttäjänviraston apulaispäällikkö, kihlakunnansyyttäjä Kosti Kurvinen